

УДК 159.943:159.922.8.

Турба О.О.¹, Закревська А.В.²

¹ канд.соціолог.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»,

² студ. СН-218 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМИ БЕЗДОМНИХ ЛЮДЕЙ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

Пандемія COVID-19 вдарила по статках й добробуту багатьох людей. Ще сильніше вона зачепила всіх, хто не має можливості забезпечувати себе повністю, чи мешкає на вулиці.

Ми говоримо про бездомних людей.

Суспільство та уряди в розвинених країнах набагато краще готові допомагати бездомним людям у кризових ситуаціях, ніж українське суспільство й уряд. У той час, як бездомні люди є однією з найбільш не захищених верств населення в Україні, допомога, яка надається їм, є доволі мізерною. Більше її не стало і в кризовий час.

Досі точно невідомо, скільки бездомних людей живе в країні, бо не ведеться жодного обліку, крім як за фактом наданої державними інституціями допомоги. Звертаються ж по неї далеко не всі. За оцінками громадських організацій, кількість бездомних людей, у Києві коливається від 5 до 40 тисяч, а в Україні їх близько 200 тисяч. Проблеми з доступом до їжі, води, медичної допомоги фактично завжди супроводжують життя людей, які опинилися на вулиці. Під час карантину ситуація значно погіршилася. Про це зробила дослідження моніторингова місія ООН.

Дати визначення поняттю «бездомна людина» теж непросто. Такими прийнято називати людей, які зовсім не мають житла чи притулку. Але є й інші тлумачення слова «бездомний»: кочовий (про спосіб життя); який не має сім'ї, самотній. Зазвичай бездомними вважають усіх, хто рветься в

смітниках, носить затруднений одяг – до таких людей зазвичай вживають епітет «маргінальні». Але багато з них насправді мають де жити. Причини, з яких вони рідко бувають чи зовсім не бувають вдома, різні: у деяких схильність до волоцюгства, когось до дому просто не пускають родичі. З одного з недавнього прикладу, що трапилось почути від знайомої, це те, що в під'їзді її будинку постійно ночував охайний чоловік: він мав облаштоване спальне місце й стверджував, що родичів дома його сильно гноблять, тож йому затишніше тут. Його кілька разів виганяли, проте він повертався. Не шумів, не заважав, не смітив, просто спав і все. [2]. Фактично чоловіка можна називати бездомним, хоча він і має власне житло. У цьому матеріалі під поняттям «бездомний» ми маємо на увазі людину, яка вимушена мешкати на вулиці, бо не має квартири / дому або з якихось причин не може жити там, де прописана.

Основні проблеми, які тут охоплені, стосуються прав і їхнього порушення. Насправді це відбувається постійно, але під час пандемії та карантину це стало основною. Більшість бездомних людей не мають документів, а тому не можуть пройти тестування на виявлення вірусу SARS-CoV-2, та й загалом мають гірший доступ до медичних послуг. У бездомних людей часто виникає багато складних проблем зі здоров'ям, які можуть поєднуватися з проблемою з ментальним здоров'ям чи / або з залежністю. Вони також стикаються з низкою бар'єрів у доступі до медичних послуг, а також до інформації про здоров'я. Через слабкий імунітет, неповноцінне харчування, складнощі з дотриманням гігієни та тривале проживання у притулках чи на вулиці, вони мають вищі ризики захворіти фактично на будь-яку хворобу. Наприклад, бездомні люди у 20 разів частіше заражаються туберкульозом, ніж інші. Під час пандемії вони стали особливо вразливою групою, зокрема, для інфікування вірусом SARS-CoV-2[1].

Як допомогти? Важливо забезпечити бездомним людям належне лікування та тестування, а також доступ до медичної допомоги, що не пов'язана з COVID-19. Необхідно поширювати інформацію про заходи профілактики та адреси місць, де можна отримати необхідну допомогу (їжу, воду, засоби індивідуального захисту та медичні послуги). Зараз цим займаються лише громадські та волонтерські ініціативи того, що бездомні люди буквально опинилися за межею виживання.

Місця, де бездомні люди могли заночувати, під час карантину були зачинені.

Фінансування багатьох притулків зменшили в контексті карантину в країні й потреби забезпечити медичну сферу усім необхідним. Позитивним прикладом є Суми та Львів, де місцева влада збільшила фінансування комунальних закладів соціального захисту. Водночас самих бездомних

людей стало більше, адже багато хто втратив роботу й не зміг повернутися додому через припинення руху транспортних засобів.

Волонтери скаржаться на те, що поліція виганяла бездомних людей з місць, де вони тимчасово мешкали, застосовувала фізичну силу й погрожувала у разі, якщо ті не будуть дотримуватися самоізоляції. Якщо у людей взагалі немає жодного прихистку, де вони можуть самоізолюватися?

Як допомогти? Укласти чіткі інструкції щодо роботи з бездомними людьми під час пандемії, спираючись на рекомендації провідних організацій в охороні здоров'я. Зокрема потурбуватися, аби люди, які потрапляють у скрутні життєві ситуації (домашнє насильство, втрата роботи й житла тощо), не ризикували опинитися на вулиці. Для цього потрібно створювати заклади соціального захисту в містах, де їх немає, та виділити достатньо коштів на їхнє утримання.

Від початку пандемії у багатьох країнах тимчасовим рішенням було переобладнання конференц-залів, готелів, інших адміністративних будівель чи навіть стоянок для авто та стадіонів на місця для прихистку бездомних людей. Бездомні люди майже завжди мали підробіток, який вони втратили з настанням карантину. Так вони залишилися взагалі без засобів для існування й стали повністю залежними від громадських та волонтерських організацій. Цьому можна було б зарадити поновленням роботи закладів, де бездомні люди могли підпрацьовувати (пункти переробки, будівництва), допомагати їм знайти роботу чи підробіток, сприяти доступу до пенсій та соціальних виплат. Бездомні люди — дуже вразлива категорія людей, яка гуртується навколо своїх. Під час карантину вони не мали доступу до інформації про COVID-19, не розуміли, як діяти і куди йти.

Зараз важливо продовжувати поширювати інформацію про профілактику хвороби та послуги, які надаються на державному рівні. А також діяти та допомагати адресно, реагуючи на потреби бездомних людей. Велика вдячність громадським та волонтерським організаціям, які продовжують допомагати бездомним людям під час карантину! До речі, якщо маєте змогу та бажання, до них можна долучитися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Відповідно до Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» № 2168-VIII від 19 жовтня 2017 р., ч. 5 ст. 4.

2. Місто під час пандемії: невидимі проблеми і як їх вирішувати Анастасія Боброва <https://ua.boell.org/uk/2020/04/23/misto-pid-chas-pandemii-nevidimi-problemi-i-yak-ikh-virishuvati>